

Андрейченко А.В., к.е.н., доцент

Одеський національний університет імені ІІ Мечникова

ЕКОНОМІЧНА ДОЦІЛЬНІСТЬ ПЕРЕРОБКИ ВІДХОДІВ ПРИ ФОРМУВАННІ КОНКУРЕНТОЗДАТНОЇ ЕКОНОМІКИ

Створення умов щодо залучення корисних відходів у виробничий процес з метою збереження природних ресурсів, на сучасному етапі, є конче необхідним, котре викликано зменшенням загальної кількості природних ресурсів, та як наслідок - стрімким підвищенням ринкових цін на них, як приклад, постійно зростаюча ціна на природний газ, від якого залежить практично вся промисловість країни, тощо. За своєю природою всі відходи наслідком стрімкого розвитку НТП, коли технології створення нового товару на порядок випереджають відповідні технології з їх подальшої утилізації, що з позиції вирішення питань раціонального поводження з ними є неприпустимим. Таким чином, якщо позбуватися відходів недосконалими способами, то вони становлять блок серйозних проблем як на екологічному, так і на соціальному та економічному рівнях в нашому суспільстві. Оскільки в природі не існує жодних механізмів нейтралізації, утилізації і знищення значної частини відходів, пов'язаних з розвитком людською цивілізації під тиском науково-технічного прогресу, останні нагромаджуються в біосфері геометричній прогресії.

Актуальність обраного напрямку дослідження, на нашу думку, обумовлена впливом на демографічну ситуацію в країні внаслідок захворювань дітей, пов'язаних із забрудненням довкілля (викликає хвороби органів

дихання, алергії, зниження імунітету, харчові отруєння, тощо). В результаті вирішення глобальної проблеми скорочення чисельності населення в державі можна вирішити блок економічних проблем з формування привабливого інвестиційного клімату та відновленням вітчизняної галузі машинобудування для забезпечення відповідної технікою вирішення питання переробки й утилізації твердих побутових відходів (далі - ТПВ). Таким чином, проблема збору, сортування, переробки з наступною утилізацією цього типу відходів набула дійсно глобального характеру.

Питанням формування та регулювання конкурентних відносин з подальшим створенням привабливих інвестиційних умов як на національному, так і регіональному рівнях присвячено чимало праць вітчизняних і зарубіжних вчених: Буркинського Б.В., Гречановської І.Г., Данилишина Б.М., Захарченка В.І., Ігнатенка О.П., Кучеренка В.Р., Марвана І.С., Мельник А.Ф., Поплавської Ж.В., Харічкова С.К., Шунтової С.Г. та інш. Але, на жаль, досі єдиного вирішення вони так і не набули на тлі постійного погіршення стану навколишнього середовища та щорічного недоотримання відповідними бюджетами коштів внаслідок переробки з подальшим поверненням корисних відходів у суспільне виробництво. Це створює відповідний сегмент для подальшого дослідження в цьому найактуальнішому напрямку.

Вирішення питання раціонального поводження як з відходами взагалі, так і з їх різновидом - твердими побутовими відходами, означає для України не тільки зменшення рівня екологічного забруднення довкілля, але і створення конкурентного середовища на монополізованому ринку ЖКГ.

З необхідністю поводження з відходами людство вперше зіткнулося в період агломерації, концентрації населення в містах. До цього утилізація відходів реалізовувалася безпосередньо самою природою, не завдаючи їй шкоди, що було обумовленим нерозвиненістю НТП в той період. Тому поводження з природою носило інтенсивний характер.

Згідно з думкою автора [1], "...всі об'єкти підприємницької діяльності є споживачами природних ресурсів і умов, створюючи при цьому, окрім дійсно необхідної продукції і послуг, специфічні продукти - відходи" [1, с.30]. Причому, якщо зрештою властивості відходів мало відрізняються від початкової сировини, то іноді вдається повернути їх у виробничий процес назад, але, на жаль, нині в Україні вторинна сировина, окрім паперу і металобрухту, систематизовано не видобуваються з ТПВ.

Визначимо місце "відходів" в класичній схемі суспільного виробництва, яка, на нашу думку, найчіткіше охарактеризована автором [2]: «...початковою формою процесу виробництва, що розглядається в широкому

сенсі, є виробництво матеріальних і культурних благ, а кінцевою фазою споживання". [2, с.67]. На рис. 1 розглянемо її з урахуванням утворення відходів.

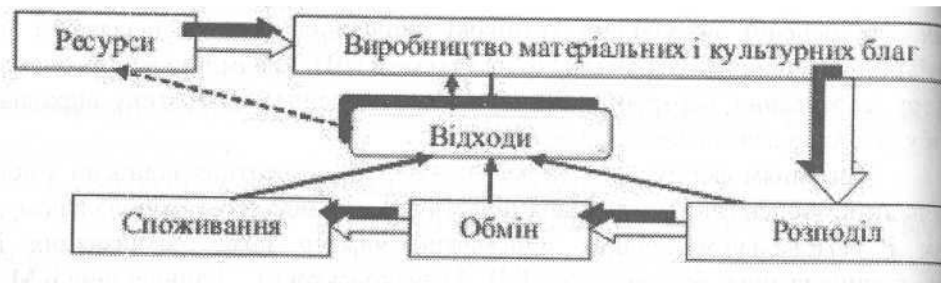

Рис. 1. Схема суспільного виробництва з урахуванням утворення відходів.

Залежно від виду і стадії, в процесі виконання якої відходи утворилися вони по-різному зашкоджують навколишнє середовище. Основними джерелами антропогенного забруднення довкілля є тверді і рідкі відходи добувної, переробної і хімічної промисловості, а також теплоенергетики транспорту; відходи споживання, представлені твердими побутовими відходами; сільськогосподарські відходи, зокрема використовувані в агротехніці отрутохімікати; атмосферні випадання токсичних, радіоактивних речовин в результаті аварійних викидів і планових скидань забруднюючих речовин, тощо.

Під поняттям корисні відходи, слід розуміти немінучі продукти, що завжди з'являються на кожній стадії суспільного виробництва і мають властивості вторинного використання за наявності відповідного рівня розвитку НТП. Так, наприклад, "...тонні сміття на стадії споживання відповідає 10 тонн відходів на стадії виробництва і приблизно 100 тонн при отриманні сировини" [3, с.317].

Отже, при поверненні корисних відходів у виробництво можна досягти зниження величини додаткових енергетичних, матеріальних і трудових витрат, необхідних для здійснення попередньої підготовки природних ресурсів для подальшого їх залучення до виробничого циклу; підвищити продуктивність праці та освоїти випуск нових видів продукції за рахунок впровадження інтенсивного шляху розвитку економіки, наприклад маловідходних технологій, або в деяких випадках стає можливим досягнення безвідходного виробництва; внаслідок вищеназваних заходів стає можливим зменшити

рівень нанесення економіко-екологічної шкоди природному середовищу та поліпшити умови життя населення, як в регіоні, так і в країні в цілому.

Специфіка ТПВ полягає в тому, що вони є немінучими в результаті життєдіяльності людини (макулатура, харчові відходи, скло, пластмаси, метал, тощо) об'єми накопичення яких знаходяться в безпосередній залежності як від чисельності, так і рівня добробуту населення і що є додатковим сировинним джерелом при впровадженні відповідних інноваційних підходів раціонального поводження з ними. Основним джерелом ТПВ міста є наступні об'єкти: об'єкти комунальних служб; об'єкти каналізації; об'єкти побутового обслуговування населення; культурно-розважальні об'єкти; об'єкти відпочинку; об'єкти охорони здоров'я; об'єкти освіти, тощо.

Таким чином, внаслідок залучення ТПВ до виробничого процесу стає можливим покращити показники як використання сировини, матеріалів, устаткування, так і зменшити шкоду, що наноситься навколишньому середовищу і збільшити отримуваний прибуток за рахунок мінімізації витрат на обробку природних ресурсів.

Література.

1. Гречановская И.Г. Механизм экономико-экологического регулирования предпринимательской деятельности: Дис. д-ра экон. наук: 08.08.01 / Гречановская И.Г. — О., 1997. — 400с.
2. Покрытан А.К. Политическая экономия / А.К.Покрытан, М.И.Збарский. - Одеса: ОГЭУ, 2002. - 343с.
3. Акимова Т.А. Экология. Человек - экономика - Биота - Среда: Учебник для ВУЗов / Т.А.Акимова, В.В.Хаскин. - 2-е издание, перераб. и доп. - М.:ЮНИТИ-Дана, 2001. - 566с.